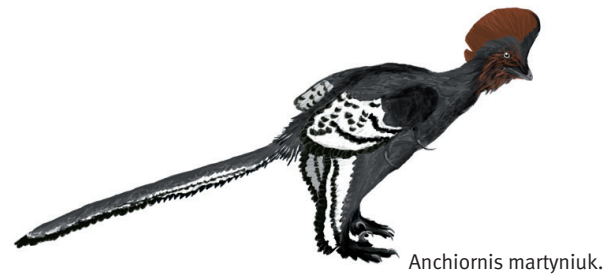

De verspreiding van hoenders in de verre oudheid

Nadat door de ramp van 65 miljoen jaar geleden alle grote dinosauriërs waren uitgestorven en ook een groot deel van zowel plantaardig als ander dierlijk leven, kregen de overgebleven levensvormen een nieuwe kans zich te ontwikkelen.

Tekst: Ronald Vos
Foto's: internet

Anchiornis martyniuk.

Byronosaurus.

Sinornithoides.

Van de dinosauriërs bleef alleen de aves-tak, de vogels, over

De kleine vliegende dinosauriërs die overgebleven waren omdat ze zich goed konden verplaatsen naar betere oorden en makkelijk schuilplaatsen konden vinden, hebben zich in miljoenen jaren aangepast aan de steeds veranderende omstandigheden waardoor veren, snavel, poten en gedrag zich meer aanpasten aan de leefomstandigheden. Dit heeft uiteindelijk als resultaat opgeleverd dat zo'n 5,5 miljoen jaar geleden de hoendervogels ontstonden. Volgende generaties gingen meer op een kip lijken en vormden zo een nieuwe tak. Op een gegeven moment kwamen er hier en daar kuikens uit de eieren die, na volgroeid te zijn, zoveel op een kip leken dat daarvan gevonden fossielen beschouwd konden worden als kippen. Dit maakt duidelijk dat het ei er eerder was dan de kip. Zo zijn uiteindelijk zo'n 2,6 miljoen jaar geleden de eerste kamhoenders ontstaan (*Gallus karabachensis*). Later, waarschijnlijk zo'n 11.700 jaar geleden de *Gallus gallus* (de huidige wilde kamhoenders (in de volksmond beter bekend als bankivahoenders).

Rode kamhoenders en Sonnerathoenders voor het eerst gevonden in India en Indonesië

De omgeving waar dit alles plaats vond was India en Indonesië. Daar was de ontwikkeling van de mensheid veel verder dan in Europa. De eerste mensachtigen ontstonden in Afrika en hebben zich langzaam gevestigd in het Midden-Oosten,

waarna ze doorgetrokken zijn naar Azië. Omdat de omstandigheden in die omgeving gunstig waren voor de ontwikkeling van leven hebben de daar aanwezige mensachtigen zich als eerste kunnen ontwikkelen tot mensen met bewustzijn en door ontwikkelen tot een behoorlijke beschaving. Daar vonden ze de daar aanwezige Rode kamhoenders (*Gallus gallus*) en Sonnerathoenders (*Gallus Sonneratii*) met zijn bijzonder omzoomde veren. Ook liep er het vorkstaarhoen (*Gallus furcatus*). Men vermoedt dat de laatste soorten al vroege afsplitsingen van het Rode kamhoen waren. Zo vond er in de natuur al selectie plaats op verschillende eigenschappen om zich beter aan te kunnen passen aan de omstandigheden in verschillende streken van Azië. Hierdoor zijn er van het Rode kamhoen vijf ondersoorten bekend, waarvan de *Gallus gallus* waarschijnlijk de hoofdrolspeler is geweest als voorouder van de gedomesticeerde kip. Deze hoenders behoorden tot de eerste diersoort die de mensen uit de natuur haalden, om ze daarna te veranderen in dieren die ten eigen voordele konden worden gebruikt. De nakomelingen behoren dus tot de oudste cultuurgoederen die we kennen.

Aziatische mensen hebben duizenden jaren geleden hoenders aangepast aan hun wensen

De eerste domesticatie, het tam maken en aanpassen van wilde dieren, vermoedt men al zo'n tienduizend jaar geleden. Zeker is dat ongeveer 3200 jaar voor onze jaartelling in Azië en voornamelijk in China en India hoenders werden gehouden. Dit geeft aan waarom daar de meest aparte hoendersoorten vandaan konden komen. Ze zijn ons, in Europa, duizenden jaren voor in de ontwikkelingsmogelijkheden. Zoals in de natuur de oorspronkelijke hoenderachtigen en later de hoenders zich aangepast hebben volgens het natuurlijke

Restauratie Deinonychus.

Bankivahoen, een jonge haan.

Sonnerathoen wildkleur, een oude haan.

evolutiepatronen, zijn Aziaten in de gelegenheid geweest duizenden jaren te doen over het aanpassen van de hoenders naar hun wensen. Ze hebben wilde boshouders naar de nu hier bekende reuzenhoenders zoals de Cochins en de Brahma's omgevormd. Deze verandering heeft als basis mutaties. Omdat er China al enkele duizenden jaren een hoge beschaving was. Kwam er ook, zoals bij alle beschavingen een elite tot stand die er een luxe leven op na kon houden. Zodra er ergens weer een wat apartere vorm van kippen te voorschijn kwam konden deze ook als sierhoenders gehouden worden. In tegenstelling tot de tegenwoordige tijd met zijn oneindige luxe mogelijkheden waren er ook voor de meest vooraanstaande klassen niet veel mogelijkheden te laten zien dat men over veel geld beschikte. Dit was, naast normale pluimveehouderij, de drijfveer zoveel mogelijk aparte verschijningen te cultiveren.

Omvormen van Kamhoen naar een Cochin kostte duizenden jaren

In Europa zijn wij de laatste 200 jaar slechts bezig geweest met het samenvoegen en uitsplitsen van de bekende erfactoren. We hebben niets nieuws gemaakt want al onze rassen zijn samenvoegsels van oude uit China en Japan ingevoerde rassen en de al lang bij ons aanwezige rassen. Wel zijn veel eigenschappen naar onze wensen verbeterd en uitgeselecteerd. Samenvoegen kost niet zoveel tijd, maar het wezenlijk veranderen van dieren heeft een lange weg te gaan. Het omvormen van een krielkip achtige Bankiva naar een reuzenhoen als een Cochin kostte duizenden jaren, want de genen die daarvoor nodig zijn, zijn niet standaard aanwezig. Alleen door een eeuwenlange selectie op iets grotere mutaties die toevallig optreden geeft deze mogelijkheid. We moeten beseffen dat hier tientallen en tientallen generaties pluimvee minnende mensen mee bezig zijn geweest die angstvallig iedere gewenste mutatie in stand hebben gehouden en door het toepassen van inteelt vast hebben kunnen leggen. Dat er in de loop der duizenden jaren steeds andere levens en ontwikkelingsomstandigheden waren, komt duidelijk tot uiting in de geschiedenis van de verspreiding van de hoenders. Na het ontstaan van de beschaving was er veel contact met omliggende bevolkingsgroepen. Zo was er heel vroeger veel contact met de Japanners, dit waren doorgetrokken Chinezen die zich tot een eigen volk hebben ontwikkeld. Ook in Japan was er al een vroege beschaving met veel kundige mensen en handelskanalen met China. Ook daar werden al duizenden jaren geleden kippen uit China ingevoerd. Veel Japanners hebben zich bezig gehouden met kippen en deze

ook in de loop van duizenden jaren omgevormd tot veel aparte sierrassen. Vooral de Japanners waren meesters in het zien van de selectiemogelijkheden op exclusiviteit. De meest aparte vormen komen uit Japan. De kleine Chabo's en het uit China afkomstige Nankingkrielhoen vormen de bakermat van de meeste Europese krielvormen. Ze waren door langdurige selectie in staat bolstaarten, langstaarten, grootkammigen en aparte types te vormen zonder dat ze uit konden gaan van bestaande genen. Dus het cultiveren en selecteren van mutaties was het uitgangsprincipe. Het getuigt van een ongekennde genialiteit, zonder de genetische kennis die wij hebben om van onaanzienlijke boshouders deze bijzondere vormen te maken.

De samenleving in China en Japan steeds meer gesloten

Uit het voorkomen van hoenderachtigen in verder gelegen landen en werelddelen is op te maken hoe de samenleving in zowel China als Japan zich heeft ontwikkeld. Was het eerst een open samenleving, eeuwen daarna veranderde dit in een steeds meer gesloten samenleving. Eeuwen geleden had China een grote handelsvloot met handelsbetrekkingen in de wijde omgeving. Maar door onderlinge conflicten in het land is door onbekende oorzaak een verandering gekomen in deze openheid. De handelsvloot werd verboden en de contacten met het buitenland geminimaliseerd.

Ook is van Japan bekend dat bijna ieder contact met vreemde landen werd verboden. Eeuwen geleden werd alleen aan Nederland toegestaan, via het eiland Decima, enig handelscontact te onderhouden.

In het begin van de beschavingsperiode hebben de volkeren zich verspreid en zijn er diverse volksverhuizingen geweest. Duidelijk is onderzocht dat deze volksverhuizingen plaats hebben gevonden in de beginperiode van de beschaving in China en Japan. Bij opgravingen in de noordelijke gebieden en Europa komt men kippenresten tegen die nauw verwant zijn aan de eerste kleinere kipontwikkelingen in China. Er zijn onder de terpen in Friesland duidelijk primitieve kippenresten gevonden.

Latere handelsbetrekkingen met Europa zijn er niet veel geweest door het ontbreken van een beschaving in dit deel van de wereld. Na enige eeuwen Chinese ontwikkeling kwam er enkele eeuwen voor onze jaartelling een beschaving tot stand rond de Middellandse Zee met contacten naar China. Duidelijk is aan de dan aanwezige kippen in Egypte te zien dat de ontwikkeling van kippen in China al behoorlijk vooruit was gegaan. ●

DE MEEST
APARTE VORMEN
KOMEN
UIT JAPAN.